

ליל שבת קודש פרשת וירא ה'תשס"ב

בליל שבת קודש בסעודה ראשונה דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' א' המדבר ממעלת לימוד התורה, שמגרש את הרוח שטות מן האדם, עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל אומר (מוהרא"ש נ"י חזר בקיצור על נקודה אחת שבתורה זו של רביז"ל), עיקר הכנעתו של היצר-הרע הוא על-ידי התורה, שהיא פלה שמותיו של הקדוש-ברוך-הוא (עיין זוהר פקודי רכ"ו:), פי הלוחות, אָרַפֶּן וי"ו ורחבן וי"ו (בבא בתרא י"ד) וזהו בחינת אלותא, דהינו מקלות, דחקיק עלה אהיה וכו', הינו שמות, בחינת התורה, שהיא בחינת וי"ו, והוי"ו הוא צורת מקל, והיא פלה שמותיו של השם יתברך, הינו שהתורה הקדושה היא מכניע את היצר הרע שרוצה לעשות את האדם משגע ממש, חס ושלום, פי בעל-עברה הוא משגע, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (סוטה ג:) 'אין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנס בו רוח-שטות', וכמו שהמשגעים צריכים להכותם ולשום עליהם שמות, כמו כן ממש התורה שעוסקין הוא בחינת מקלות ושמות, שבזה מפין ומכניעין את היצר הרע ומגרשין מן האדם את השגעון והרוח שטות שנכנס בו, בחינת 'ומחינן ליה באלותא, דחקיק עליה שמות' וכו', עיין שם כל זה בדברי רביז"ל.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה כח התורה הקדושה גדול מאד, עד שיוכל לגרש את הרוח שטות מן האדם שנדבק בו על ידי עוונותיו, כי על ידי כל חטא ועוון נדבק באדם רוח שטות ושגעון רחמנא ליצלן, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (סוטה ג:) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, וכשנכנס בו רוח שטות בוודאי צריך סיעתא דשמיא מיוחדת לגרש אותו ממנו, להתרפאות משיגעונו, והרפואה הוא על ידי התורה הקדושה, כי התורה היא כמו מקלות ושמות, ששמין על איש משוגע להכותו ולהדריכו בדרך ישרה, כי הלוחות היו ארכן וי"ו ורחבן וי"ו, ואות וי"ו הוא צורת מקל, וכן יש בתורה שמות שמרפאין האדם מכל תחלואותיו, וכל מה שאדם נכנס בתוך התורה, ולטעום טעם התורה, כן נתרפא מן הרוח שטות שנדבק בו, וזוכה להיות בריה חדשה ממש.

וזהו שיחת רביז"ל (שיחות הר"ן סי' י"ט), שאפילו אותן האנשים הרחוקים מן הקדושה מאד, שנלכדו במצודה רעה עד שרגילין בעברות חס ושלום, רחמנא לצלן רחמנא לישזבן, אף-על-פי-כן הכח של התורה גדול כל-כך, עד שיכולה להוציא אותם מן העברות שרגילין בהם חס ושלום, ואם יעשו להם חוק קבוע וחיוב חזק ללמוד בכל יום ויום כך וכך, יהיה איך שיהיה, בודאי יזכו לצאת ממצודתם הרעה על ידי התורה, כי כח התורה גדול, מאד עיין שם, וכששמע מוהרנ"ת ז"ל שיחה זו מרביז"ל שאל ואמר, ואם אחד הוא בעל עברה ממש רחמנא לצלן מה יהיה עמו? והשיב לו רביז"ל, וכי אתה יודע גדול מעלת התורה הקדושה? הלא עסק התורה הוא גדול במעלה משמירת הברית, כי ברית ביסוד ואורייתא בתפארת (עי' חיי מוהרן סי' תקע"ג), כי התורה יש לה כח עצום לתקן וליישר האדם מכל ירדותיו ונפילותיו, ואם יעשה לעצמו חיוב חזק חוק ולא יעבור ללמוד תורה בכל יום, בוודאי יציל אותו התורה ממה שצריך להנצל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שקבלה יש בדינו שביותר סובב והולך שיחה זו של רביז"ל על לימוד משניות, שהם ו' סדרים, שהוא צורת מקל ממש, כי כח לימוד משניות גדול מאד, ומכנים באדם חשק לכל הלימודים, עד שאמרו חכמינו הקודשים (ויקרא רבה פרשה ז' סי' ג') אין הגליות מתכנסות אלא בזכות משניות, ומובא במדרש תלפיות, שאשר בן יעקב יושב על פתחו של גיהנום, וכל מי שלמד משניות אינו מניחו ליכנס לתוכו, ואומר על זה החיד"א ז"ל, שהרמז הוא בפסוק (בראשית מ"ט) מאשר שמנה לחמו, שמנה אותיות משנה, כי כח לימוד משניות מטהר את האדם מכל תחלואותיו, ועושה אותו לבריה אחרת ממש, בחינת משנה אותיות משנה, שמשנה את האדם לגמרי, ולכן אומר האריז"ל שאמירת ח"י פרקים משניות מסוגל להרוג את היצר הרע, וכן נתן רביז"ל תיקון לכמה אנשים, ולמוהרנ"ת ז"ל ביניהם, לומר ח"י פרקים משניות בכל יום (שיחות הר"ן סי' קפ"ה), כי כח לימוד משניות גדול מאד, ומסוגל להוציא האדם מכל ירדותיו, ולהחזיר אותו בתשובה שלימה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהעיקר שלא יהיה נבהל להון לחטוף הרבה מאד, ואחר כך לא ילמוד כלום, כי כן דרך הבעל דבר להתלבש במצוות (כמבואר בתורה זו של רביז"ל), להלהיב את האדם ללמוד הרבה יותר מדי, למעלה מכוחותיו, ואחר כך לקרר אותו לא ללמוד כלום, ולכן החכם עיניו בראשו, לעשות לעצמו קביעות חזק חק ולא יעבור, לא לחסור יום בלי לימוד משניות, אפילו פרק אחד, ועל ידי זה יקיים את הפסוק (משלי י"ג) וקובץ על יד ירבה, שיתקבץ אצלו פרק אחר פרק, עד שיצטרף לחשבון גדול, וכמו שפעם אמר רביז"ל "אביסעל איז אויך גוט" (מעט גם כן טוב),

והכוונה שיחיה האדם את עצמו עם כל נקודה קטנה שזוכה לחטוף, אפילו אם יהיה מועט מאד, ולא יהיה זל בעיניו אפילו לימוד קטן, וכשהוא חזק מאד ללמוד בכל פעם אפילו מעט, אזי במשך הזמן יזכה לטעום טעם התורה הקדושה, שהיא עין החיים, וכמו שכתוב (משלי ג) עין חיים היא למחזיקים בה, ועל עין החיים נאמר (בראשית ג) ואכל וחי לעולם, שמיד שזוכין לטעום טעם התורה, נכללין בחי החיים, שהוא אורו יתברך האין סוף, וזוכין להתענג בנועם זיו השכינה, אשרי לו ואשרי חלקו.

וקישר מוהרא"ש נ"י את ענין הנ"ל לפרשת השבוע בקשר נורא ונפלא מאד, כי הנה מצינו בשעה שבאו האורחים אל אברהם אבינו, ורצה לקרב אותם תחת כנפי השכינה, אמר להם (בראשית י"ח) יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העין, ויש לומר שמרומז כאן העצה הנפלאה הנ"ל של רביז"ל, איך לימוד התורה מסוגל להוציא את האדם מהרוח שטות שלו, ולקרב אותו אל עין החיים, שהוא אורו יתברך האין סוף, וזהו יקח נא מעט מים, אין מים אלא תורה כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ב"ק פ"ב), ו"מעט" מים דייקא, כי אפילו מעט תורה יש לה הכח להוציא האדם מן הרוח שטות שלו, ובפרט אם גם ב"מעט" הזה זוכה לטעום "טעם" התורה (מע"ט אותיות טע"ם), אזי כבר לא ירצה דבר אחר, וכמו שאמר רביז"ל (שיחות הר"ן סי' י"ז) אם התורה מראה אהבה לאחד, אזי אין רוצה כלל עולם הבא, רק שרוצה את התורה בעצמה, עיין שם, וזהו ורחצו רגליכם, היינו שתרצו ותנקו עצמכם מכל הרגילות הרע שלכם, וכדברי רביז"ל הנ"ל, שאפילו אותם האנשים הרגילים בעבירות רחמנא ליצלן, התורה יש לה כח להוציא אותם מהם, ואזי תזכו, והשענו תחת העין, שתזכו להשען ולהכנס תחת עין החיים, ולהתענג על נועם זיו השכינה, והקדוש ברוך הוא יזכינו להגיע אל נועם ומתיקות התורה, ולהתמיד בה כל ימינו, עדי נזכה להכלל בחיי החיים שהוא אורו יתברך האין סוף, ולהכלל בו יתברך לגמרי מעתה ועד עולם אמן ואמן.

בוקר שבת קודש פרשת וירא ה'תשס"ב

בשבת קודש בבוקר בקידושא רבא דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד בסיפורי מעשיות של רביז"ל במעשה מבעל תפילה דף שפ"ט עיין שם.

וכן עברתי יותר, והייתי עובר על ים של יין, וידעתי שזה הים נעשה בודאי מהדבורים של המליץ, שהוא עומד ומדבר תנחומין לפני המלך והמלכה, ואחר-כך הוא חוזר פניו ומדבר תנחומין להבת-מלכה, ומאלו הדבורים נעשה הים של יין (פמו' שפתוב (שיר-השירים ז): "וחפך פיין הטוב"); אך לא הייתי יכול למצאו.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל ממשיך לספר, וכן עברתי יותר, והייתי עובר על ים של יין, וידעתי שזה הים נעשה בודאי מהדבורים של המליץ, שהוא עומד ומדבר תנחומין לפני המלך והמלכה, ואחר-כך הוא חוזר פניו ומדבר תנחומין להבת-מלכה, ומאלו הדבורים נעשה הים של יין (פמו' שפתוב (שיר-השירים ז): "וחפך פיין הטוב"); אך לא הייתי יכול למצאו, כי עבודת המליץ היא עבודה גדולה וקדושה מאד, שממליץ טוב על נשמות ישראל לפני קודשא בריך הוא ושכינתיה, שהם המלך והמלכה, ומלמד עליהם כל מיני לימודי זכות וסניגוריא, ואחר כך הופך פניו אל נשמות ישראל, וממליץ להם כל מיני מליצות יפות ונעימות, על מעלת התקרבותם לאביהם שבשמים, עד שמכניס בהם תשוקה עצומה לחזור אליו יתברך, שזהו מדריגת הצדיקים האמיתיים שיודעים איך לדון את כל הבריות לכף זכות, ולמצוא בהם אפילו מעט טוב, עד שמחזיר אותם בתשובה אליו יתברך על ידי המעט טוב הזה, בבחינת (תהלים ל"ז) ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו, שמיד שמוציאם אפילו ברשע מעט טוב ששם אינו רשע, על ידי זה מעלים אותו ממקומו וכבר אינו על מקומו הראשון כלל, רק אדם אחר לגמרי (ליקוטי מוהר"ן חלק א' ס' רפ"ב).

וסיפר מוהרא"ש נ"י, שבשעה שהדפים מוהרנ"ת ז"ל את הליקוטי תפלות, התפעלו אנשי שלומינו ממנו מאד, וענו ואמרו אל מוהרנ"ת ז"ל, אתם בוודאי ה"בעל תפילה" (המוזכר בסיפור זה של רביז"ל), ענה ואמר להם מוהרנ"ת ז"ל, הבעל תפילה הוא רביז"ל, ואם אני מאנשי המלך, אני המליץ, כי אני יכול להמליץ זכיות על הכי גרוע והכי פחות מישראל, עד שימלא מזה כמה גליונות, כי זה היה דרכו

של מוהרנ"ת ז"ל כל ימי חייו, למצוא נקודות טובות בכל אחד ואחד מישראל, ולדבר על לבם לקרב אותם אל השם יתברך, ועל שם זה ייסד הליקוטי תפילות שלו, להכניס התעוררות עצומה בלבות בני ישראל, עד שיוציא הנקודות טובות ורצונות חזקות שלהם מן ההעלם אל הגלוי, ועל ידי זה יחזרו בתשובה שלימה לפניו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריכין לדעת שבענין לימוד זכות, אין צריכין ללמד זכות על הרשעות של הרשע, לומר שהרשעות שהוא עושה זה טוב חס ושלום, כי זה איסור גמור, העיקר רק ללמד זכות על האדם בעצמו, שבוודאי יש סבות שונות שגרמו לו לבא אל הרשעות שלו, ולמצוא בו איזה נקודה טובה, אבל אף פעם לא לומר שהרשעות שלו טוב, כי זה סכנה שלא יגרמו אחרים ללכת בדרכיו חס ושלום, רק צריכין לגלות ולפרסם הרע והרשעות שלו, למען יזהרו ממנו, אבל גם צריכין לדון אותו לכף זכות, שבוודאי אם היה לו חינוך אחרת היה מתנהג באופן אחר לגמרי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם בפרשת וירא רואים את הענין הזה אצל אבימלך מלך גרר, שרצה לעשות עצמו כצדיק לפניו יתברך, וכמו שאמר (בראשית כ) ויאמר אדני הגוי גם צדיק תהרוג, כאילו הוא צדיק גדול בזה שלוקח נשים הבאים לעיר לתוך בית שלו, אבל אברהם אבינו ידע היטיב הרשעות שלו, ואמר לו (שם) כי אמרתי רק אין יראת אלהים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי, וכמו שפירש"י, אכסנאי בא לעיר על עסקי אכילה ושתיה שואלים אותו או על עסקי אשתו שואלים אותו, אשתך היא אחותך היא וכו', כי אברהם אבינו היה עמוד החסד והצדקה, והיה ביתו פתוח לרווחה לכל עובר ושב, להאכילו ולהשקותו ולתת לו מקום ללון, ובדרך זה קירב כל הבריות אל השם יתברך, ולכן כשבא לעיר שלא שאלו אותו כלל על עסקי אכילה ושתיה, אם צריך לאכול ולשתות או ללון, רק שאלו, אחותך היא אשתך היא, בזה הבין היטיב שאין יראת אלהים במקום הזה, ואין לדון את רשעותם לכף זכות כלל לומר שעושים צידקות, רק הם רשעים גמורים ומסוגלים להרוג אדם למלאות תאוותם, וצריכין להתחכם נגדם לומר אחותי היא וגו', ואחר כך דן אותם לכף זכות והתפלל עליהם, לקדש שמו יתברך בעולם, ולגלות לכולם שיש רק אחד יחיד ושליט בעולם, שבידו כל הרפואות, ורק אליו צריכין להתפלל, והשם יתברך יזכינו להיות מקורבים אל צדיקים אמיתיים, שידונו אותנו לכף זכות וימצא בנו נקודות טובות, עדי נזכה לחזור בתשובה שלימה לפניו יתברך ולראות בישועתן של ישראל במהרה בימינו אמן ואמן.

סעודה שלישית פרשת וירא ה'תשס"ב

בסעודה שלישית סעודת רעווא דרעווין דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' קמ"ז המדבר מעזות דקדושה ועזות דסטרא אחרא, עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל אומר, פשם שמי שהוא עזות פנים אין לו חלק בתורה, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (תניינין יד): 'דבר צוה לאלף דור, שבקש הקדוש-ברוך-הוא לתן התורה לאלף דורות, ראָה שאין העולם מתקים ונתנה לעשרים וששה דורות, ועמד ושתלן וכו', והן הן עזי פנים שבדור', נמצא שהעזי פנים אינם בכלל קבלת התורה, פי הם מהתתקע"ד דורות שלא היו ראויים לקבל התורה, וכן אמרו רבותינו, זכרונם לברכה (נדרים כ): 'מי שיש בו עזות בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני', נמצא שהעזות פנים אין לו חלק בתורה, כמו כן, מי שהוא איש שפל ונבזה ואין בו שום עזות דקדושה, אין לו גם-כן חלק בתורה, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (ביצה כ"ה): 'מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין', פי צריך שיהיה בו עזות דקדושה, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (אבות פרק ה): 'הוי עז פנמר', ועל-ידי עזות דקדושה שיש בו, הוא מקבל עזות דקדושה מהשם יתברך, והוא בחינת (תהלים ס"ח): 'תנו עז לאלקים, אל ישראל הוא נותן עז ותעצומות לעם', 'תנו עז לאלקים', זה בחינת אתערותא דלתתא, שעל-ידי-זה שיש לנו עזות דקדושה לעמד פנגד כל הקמים עלינו למנע אותנו מעבודתנו, חס ושלום, ואנו מתגברין בעזות גדול פנגדם, שזהו עזות דקדושה, על-ידי-זה אנו נותנין פביכול עז וכח למעלה, בבחינת 'תנו עז לאלקים', ועל ידי זה נתעורר למעלה בחינת עזות דקדושה, ונשפע עלינו, בבחינת 'אל ישראל הוא נותן עז ותעצומות לעם', שהשם יתברך משפיע עלינו עזות דקדושה, ונותן לנו עז ותעצומות, לעמד פנגד העזות דסטרא אחרא של כל העזי פנים שבדור, שאי אפשר לעמד פנגדם, פי-אם על-ידי עזות דקדושה פי פשאין לו עזות דקדושה, בודאי יבטלו אותו המונעים מתורתו ועבודתו, פי אין לאדם חלק בתורה פשאין לו עזות דקדושה פנ"ל: וצריך לפלס דרכיו איך להתנהג עם העזות, לבלי להיות, חס ושלום, עזות פנים, פי היא מדה רעה מאד פנ"ל, ואף-על-פי-כן יהיה לו עזות דקדושה ומדת הענוה הוא ענין אחר לגמרי, ועקר מדת הענוה פשיהיה במדרגה שיוכל לכתב על עצמו כמו משה רבנו, עליו השלום (במדבר י"ב):

"והאיש משה ענו מאד", זהו מדרגת הענוה בתכלית, וכמו שזמצינו באמוראים שאמר רב יוסף (סוטה מ"ט:): 'לא תתני ענוה דאיכא אנא', עד כאן לשון רביו"ל.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה עוצם גריעות מדת העזות כבר ידוע לנו מדברי חכמינו הקדושים, עד שאמרו (תענית ז'): כל מי שיש לו עזות פנים בידוע שנכשל בעבירה ובניאוף רחמנא ליצלן, ומותר לקרותו רשע, ומותר לשנאותו וכו' עיין שם, כי לא ימלט שיכנס באדם מדות העזות אם לא שעבר עבירה רחמנא ליצלן, ולכן כשאדם מעזי פנים באחרים, ובפרט בפני צדיקים, הוא מכריז ומפרסם ברבים איך שהוא בעל עבירה גדול רחמנא ליצלן, והיה ראוי לו לכבוש פניו בקרקע מרוב בושה וחרפה, אבל זהו חלק ממדת העזות, שאינו מתבייש מרוע מעלליו, ומתחצף כנגד אחרים, ואינו שם על לבו שהוא מגלה ומפרסם את מעשיו המגונים בפני כולם, ושמו נשאר לשמצה ולחרפה בפי הכל.

והנה רביו"ל מגלה לנו כאן, שכמו שיש עזות דסטרא אחרא שהיא מדה מגונה מאד, ואי אפשר להתקרב אל הקדושה כשיש בו עזות כזו, כמו כן יש עזות דקדושה, שנחוצה מאד לעבודת השם יתברך, ובלעדה גם כן אי אפשר להתקרב אל הקדושה, כי אם לא יהיה לאדם עזות דקדושה, אזי יתבטל עבודתו מפני המלעיגים עליו, שהם העזי פנים שבדור, ולא יגיע אל שלימותו כלל, כי בכל דור ודור יש עזי פנים של הסטרא אחרא, שהם מהתתקע"ד דורות שלא היו ראויים לקבל התורה, כי הקדוש ברוך הוא רצה ליתן התורה אחר אלף דור, אבל ראה שאין העולם מתקיים, ונתן התורה לאחר כ"ו דורות, ועמד ושתל התתקע"ד דורות שאינם ראויים לקבל התורה בכל דור ודור, והם הם העזי פנים שבדור, נמצא שבהכרח בכל דור ודור יש עזי פנים שעומדים נגד הכשרים שבדור, ואם לא יהיה לאדם עזות דקדושה לעמוד נגדם, אזי יתבטל עבודתו מפניהם, נמצא שהעזי פנים נצחו אותו, ולכן צריכין להיות חזק מאד בעזות דקדושה, ולא להתבייש ולהיפלם מפניהם, וכמבואר בתחילת הטור שולחן ערוך (אורח חיים סי' א'), שהתחיל התנא (אבות ה') הוי עז כנמר וכו', לפי שהוא כלל גדול בעבודת הבורא יתברך, לפי שפעמים אדם חפץ לעשות מצוה ונמנע מלעשותה מפני בני אדם שמלעיגין עליו, ועל כן הזהיר שתעזי פניך כנגד המלעיגין ואל תמנע מלעשות המצוה וכו' עיין שם, כי בהכרח שיעמדו כנגדו עזי פנים אלו, וכמו שפעם פירש הרה"ק מסטמר זי"ע את מה שאומרים בסוף התפילה, וכל הקמים והחושבים עלי לרעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם, ושאל הרה"ק הנ"ל, אם כבר מתפללים על זה, למה לא נתפלל

שלא יקומו עלינו רשעים ומחשבי רעה, ותירץ, שזה דבר בלתי אפשר, כי בכל דור ודור יש עזי פנים שקמים נגד הצדיקים והכשרים שבדור, ורוצים לבטלם מעבודתם, ועיקר תפילתנו שלא נתפעל מהם, ושנמשיך עבודתנו ביתר שאת וביתר עז, ודייקא כשיש לאדם עזות דקדושה כזה יכול להצליח מאד בעבודת ה', ולהגיע אל מה שצריך להגיע.

והנה להבחין ולפלס דרכיו, לדעת איך לחלק בין עזות דקדושה לעזות דספרא אחרא, הוא בוודאי עבודה קשה מאד, כי בטעות קטנה יכולים להכשל בעזות דספרא אחרא, ולומר שהוא עזות דקדושה, וכמו שמצוי היום בעולם, שיש קופצים ומעזיזים פניהם בפני צדיקי הדור, וצועקים, שיש להם עזות דקדושה, ואיך אפשר באמת להבחין בין שניהם? אבל עיקר הבחינה היא אם בעזותו מצער אחרים או נוגע בממונם, כי בזה כבר רואים אם הוא עזות דקדושה או עזות דספרא אחרא, כי מי שיש בו עזות דקדושה, הולך תמיד לדרכו בתמימות ובפשיטות גמור, ועובד עבודתו, ואינו מסתכל על אחרים כלל, ומכל שכן שאינו מצער אחרים ואינו יוצא נגדם, וכן בוודאי אינו נוגע בממונם או במה ששייך להם, כי תמיד חושב "הלואי אצא ידי חובת עצמי ואיך יש לי זמן להתעסק עם אחרים", וכמו שהיה מוהרנ"ת ז"ל רגיל לומר, "תהלה לאל רביז"ל נתן לי כל כך הרבה שיעורים ללמוד ולגמור בכל שנה, עד שאין לי זמן להתעסק עם אחרים לשמוע לשון הרע ורכילות מה שזה מביא על זה וכו'", כי אלו עזי פנים דספרא אחרא, הם יושבי בטל שאין להם מה לעשות, ואינם חושבים על תכליתם הנצחית, ולכן מרוב בטילה ושעמעות, מחפשים איזה בן אדם להתלוצץ ממנו ולהתחצף נגדו, אבל כשאדם עסוק עם עצמו, לסגל לעצמו תורה מצוות ומעשים טובים, איך יש לו זמן לאחרים כלל, הלא יום המיתה עומד תמיד נגד עיניו, וכל כיסופו ורצונו לחטוף עוד נקודות טובות ועוד נקודות טובות, ואין לו זמן בשביל אחרים כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שפוגם בכבוד חבירו ומצער אותו, או מזיק לו בממונו וכיוצא בזה, הוא מהעזי פנים שבדור, ואין לו שום תירוץ להצדיק את עצמו, כי איך שייך שיהיה לו עסק עם אחרים בלי כוונה או בלא יודעים, הלא היה צריך להיות עסוק עם עצמו, בתורה ובתפילה ובמצוות ובמעשים טובים, ואיך יש לו זמן לאחרים כלל, ולפעמים אחד עושה עצמו כאילו אינו מכוון לצער את חבירו, אבל בפנימיות כוונתו רק להזיק לחבירו, רק אינו רוצה שיכירו בו, ודוגמא לזה הוא ביום פורים, שיש שאלה בהלכה על מי שהזיק חבירו מתוך שמחת ושכרות פורים, אם חייב לשלם לו או לא (עי' או"ח סי' תרצ"ה סעיף ב'), אבל האמת היא, שמי שמזיק לחבירו

מתוך שמחת פורים הוא אינו שיכור כלל, רק הוא עז פנים של הסטרא אחרא, וכל השנה מחפש ומבקש עלילה להזיק את חבירו אבל מתבייש לעשותו, וכשבא יום פורים, שאז יש לו תירוץ של שיכרות, הוא עושה את הרשעות שלו, אבל באמת לאמיתו אינו שיכור כלל, כי מי שהוא שיכור באמת, אזי ביום פורים בוכה ומבכה שמים וארץ על עוונותיו ופשעיו המרובים, כי מכיר היטיב שעדיין לא התחיל לתקן עצמו כלל, ואדרבה מנשק ומחבק אחרים, ומראה להם עוצם אהבתו אליהם, ושהיה רוצה לעזור להם בכל ענין, אבל מי שמעזו פניו באחרים מתוך שמחת פורים, אינו שיכור כלל רק עז פנים בעלמא, ועושה לעצמו פנים של שיכור, והבן מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י שביותר צריכין עזות דקדושה נגד אלו שבאים לבטל אותו מלימוד התורה, כי הבעל מתלבש במצוות, וביותר בענין לימוד תורה הקדושה (ע"י ליקוטי מוהר"ן חלק א' ס' א'), כי הוא בא אל אדם בדמות של בני אדם שונים, ועם סברות של הבל, ואומרים לו שדרך לימוד זה אינו נקרא לימוד כלל, ולמה לך ללמוד כך וכו', ובזה מנתקים אותו מן התורה הקדושה ומן הדביקות בו יתברך, ותשובתם בצדק, כי אף פעם לא יגשו אל בן אדם הקורא עתון, ויוכיחו אותו, למה קורא עתון ואין זה דרך וכו', רק כשרואים בן אדם לומד בסדר דרך לימוד שאינו נראה להם, הם מנסים לבטל אותו, ולכן צריכין עזות דקדושה מאד נגדם, לא להתפעל מהם כלל, רק להמשיך עבודתו, ואז יצליח מאד בחיים.

והנה רביז"ל מגלה לנו בסוף תורה זו, שאין שום סתירה בין עזות דקדושה לבין מדת הענוה, כי אפילו מי שיש בו עזות דקדושה, יכול להיות ענוה וסבלן באמת, ואין שום סתירה בזה כלל, ואדרבה עיקר שלימות הענוה הוא כשאדם יכול לומר על עצמו שהוא עניו באמת, ואין מגיע לו שום התפארות מזה, וכמו משה רבינו עליו השלום, שכתב בתורה (במדבר י"ב) והאיש משה עניו מאד וכו', ולא הגיע לו שום התפארות מזה, וכן רב יוסף, בשעה שאמרו בבית המדרש (סוטה מ"ב:) משמת רבי בטלה ענוה ויראת חמא, ענה ואמר רב יוסף, אל תיתני ענוה דאיכא אנא, שעדיין לא בטלה ענוה שהרי אני קיים, הרי שעיקר מדרגת הענוה היא כשמכיר את מקומו באמת, ויכול לומר על עצמו שהוא עניו, ולא יגיע לו שום התפארות מכל מעשיו הטובים, כי יודע היטיב, שלפי גדולתו יתברך עדיין לא התחיל להשיג שום דבר כלל, וכמו שמפרש הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע בפרשת השבוע על הפסוק (בראשית י"ח) והוא יושב פתח האהל כחום היום, שהצדיקים נדמה להם תמיד שהם יושבים רק בפתח האהל של הקדושה, ומחכים ומצפים מתי יזכו להכנס לתוכה, עיין שם, ודייקא רב יוסף אמר כן, כי רב יוסף גם אמר (פסחים ס"ח:) אי לאו האי יומא דקא גרים,

כמה יוסף איכא בשוקא, אם לא יום קבלת התורה, הרי כמה אנשים הנקראים יוסף יש בשוק, כי מרוב דביקותו אל התורה הקדושה, ביטל את ישותו לגמרי, וידע שכל מה שיש לו הוא רק מחסד השם יתברך, ולכן אין שייך אצלו מחשבה של ישות וגיאות כלל, כי מי שלומד תורה לשמה, לשם אל עולם, התורה מזכך אותו כל כך עד שרואה את עוצם שפלותו, ואיך שאינו כלום, וזהו סימן שאדם לומד תורה לשמה, כשנכנס בו שפלות וענוה יתירה, ואינו רוצה להתגאות על אחרים כלל, וכל כיסופו ורצונו רק ללמוד עוד ועוד, ואין לו זמן לאחרים כלל, ולכן דייקא במקום שפלות שורה התורה, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (תענית ז), למה נמשלה דברי תורה למים? מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפילה עליו, וכשרואים אחד מתגאה מתוך תורתו, סימן שאינו לומד תורה לשמה, ונבלה טובה הימנו (ויקרא רבה פרשה א'), וכמו שמסופר בתנא דבי אליהו, שפעם הלך רבי יהושע בן לוי עם אליהו הנביא זכור לטוב, והגיעו סמוך לנבילה של סוס, וסגר רבי יהושע בן לוי חטמו מרוב סרחון הריח, אבל אליהו הנביא לא הבחין כלל, ואחר קצת זמן אליהו הנביא סגר חטמו, ורבי יהושע בן לוי לא הבחין כלל, ופתאום עבר על ידיהם תלמיד חכם שהיה מתפאר ומתגאה מאד, ואמר אליהו הנביא שלזה יש סרחון יותר מנבלה, כי מי שמתגאה מתוך לימודו, ואינו מכיר את מקומו ואת שפלותו, סימן ששורה בו עזות דספרא אחרא, ומבאיש ריחו וריח אחרים, ואי אפשר להתקרב אליו כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם במדת הענוה צריכין להיות חכם מאד, כי מי שמראה עצמו כאילו הוא עניו, והולך בקומה כפופה ויושב למטה וכו', יכול להיות בעל גאווה בתכלית הגיאות, רק רוצה תשומת לב שכולם יסתכלו עליו ויחשבו אותו לעניו גדול, ולכן עושה מעשה ענוה, נמצא שאין זה אלא חנופה (ליקוטי מוהר"ן חלק ב' סי' כ"ג), ולכן אשרי מי שמכניס בעצמו מדת העזות דקדושה מצד אחד, ומתגבר על כל הקמים נגדו לבטל אותו מעבודתו, וגומר את מה שצריך לגמור בעבודת ה', ומצד שני אוהו במדת הענוה בשלימות, ויודע שאין לו שום דבר כלל מצד עצמו, רק הכל מצד חסדו יתברך המופיע עליו, כי על ידי זה יזכה לעלות ולהתדבק באור העליון ברוך הוא, ולהתענג בנועם זיו השכינה, אשרי לו ואשרי חלקו.

וקישר מוהרא"ש נ"י את ענין הנ"ל לפרשת השבוע בקשר נורא ונפלא מאד, כי הנה מצינו בפרשת השבוע את גנותו של אבימלך מלך גרר, שזהו גנותו של הבעל גאווה, וכמו שאומר רביז"ל (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' י') שאבימלך הוא הבעל גאווה שאומר אנא

אמלך, אבי מלשון רצון, שאני רוצה למלוך ולהתנשא, והוא בא בלבוש של צדיק ותמים (בראשית כ') ויאמר אדני הגוי גם צדיק תהרונג, שהנה הוא גוי והנה הוא צדיק, וכעין שאמרו חכמינו הקדושים (חולין צ"א.). על הפסוק (בראשית ל"ב) ויאבק איש עמו, חד אמר כעכו"ם נדמה לו, וחד אמר כתלמיד חכם נדמה לו, ולכאורה איך יתכן ששני שיטות אלו הסותרים זה את זה בתכלית יתאימו יחד? אבל לפעמים התלמיד חכם הוא מלא גיאות וגסות הרוח, עד שנדמה כעכו"ם וכגוי ממש רחמנא ליצלן, והוא מצדיק את עצמו כמו צדיק תמים, וכן לפעמים הגוי מצדיק עצמו ומלביש עצמו בלבוש של תלמיד חכם, כמו אבימלך, ואומר הגוי גם צדיק תהרונג וגו' בתם לבני ובנקיון כפי עשיתי זאת, וכאילו העזות שלו הוא עזות דקדושה, אבל הצדיק האמתי שהוא אברהם אבינו, מכיר את עוצם גריעות עזות אבימלך שכולה מהסטרא אחרא, ואומר לו, כי אמרתי רק אין יראת אלהים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי, שיודע מתוך עזותו שהוא בעל עבירה וחומד את של אחרים, ולכן נזהר ממנו ולא התפעל מעזותו כלל, והשם יתברך יזכינו להגיע אל מדת העזות דקדושה, ולקנות מדת הענוה באמת, עדי נזכה לחזור בתשובה שלימה לפניו יתברך ולהכלל בו יתברך לגמרי מעתה ועד עולם אמן ואמן.

